

รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.๓)
รายวิชา ๐๐๐ ๔๕๗ ธรรมะภาคปฏิบัติ ๗

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา	คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

หมวดที่ ๑ ข้อมูลโดยทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา ๐๐๐ ๔๕๗   ธรรมะภาคปฏิบัติ ๗ (Buddhist Meditation VII)
๒. จำนวนหน่วยกิต ๑ หน่วยกิต (๑-๒-๔)
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา พุทธศาสตรบัณฑิต วิชาแกนพระพุทธศาสนา
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำวิชา
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน ภาคการศึกษาที่ ๑ / ชั้นปีที่ ๔
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี) ธรรมะภาคปฏิบัติ ๖ (รหัส ๐๐๐ ๓๕๖)
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี) ไม่มี
๘. สถานที่เรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้นิสิตเรียนรู้หลักการและวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน สภาวะธรรมที่เกิดดับในขณะปฏิบัติ วิธีแก้สภาวะธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในสมัยปัจจุบัน เปรียบเทียบกับมหาสติปัฏฐานสูตร และฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยการเดินจงกรม และนั่งกำหนด ส่งและสอบอารมณ์

วัตถุประสงค์

ก. วัตถุประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้รู้วิธีการปฏิบัติกรรมฐาน สภาวะธรรมที่เกิดดับในขณะปฏิบัติ และวิธีแก้สภาวะธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในสมัยปัจจุบัน
๒. เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน สภาวะธรรมที่เกิดดับในขณะปฏิบัติ และวิธีแก้สภาวะธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในสมัยปัจจุบันกับมหาสติปัฏฐานสูตร
๓. เพื่อให้ได้ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน

ข. วัตถุประสงค์เชิงคุณธรรม

๑. มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้ในทุกสถานการณ์
๒. มีสภาพจิตที่เบิกบาน แจ่มใส
๓. รู้จักบริหารจัดการกับตัวเองได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ รู้จักคิด รู้จัก ควบคุมตัวเอง ก้าวทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก

๒. วัตถุประสงค์ในการการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

๑. กำลังดำเนินการทำสื่อการเรียนการสอนโดย e-learning
๒. ปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักฐานเชิงประจักษ์

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

๑. คำอธิบายรายวิชา ศึกษาวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติ วิธีแก้สภาวะธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในสมัยปัจจุบัน เปรียบเทียบกับมหาสติปัฏฐานสูตร ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยการเดินจงกรม และนั่งกำหนด ส่งและสอบอารมณ์			
๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา			
บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษด้วยตนเอง
บรรยาย ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม	การศึกษด้วยตนเอง ๖ ชั่วโมงต่อสัปดาห์
๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล - อาจารย์ประจำรายวิชา ประกาศเวลาให้คำปรึกษาผ่านเว็บไซต์คณะพุทธศาสตร์ - อาจารย์จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่มตามความต้องการ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉพาะรายที่ต้องการ)			

หมวดที่ ๔ การพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษา

๑. คุณธรรม จริยธรรม	
๑.๑ คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างปกติสุข และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยผู้เรียนต้องพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ นิสิตสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกับการศึกษาวิชาธรรมะภาคปฏิบัติ โดยมีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณสมบัติหลักสูตร ดังนี้ (๑) ตระหนักในคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต (๒) มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและลำดับความสำคัญของปัญหา (๓) เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (๔) เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม	
๑.๒ วิธีการสอน - บรรยาย ประเด็นธรรมะที่เกี่ยวข้องในการศึกษา วิชาธรรมะภาคปฏิบัติ พร้อมการฝึกปฏิบัติ ศึกษาวิธีการเดินจงกรม การนั่งสมาธิ - กำหนดให้นิสิตศึกษา ค้นคว้า ทำรายงาน	

๑.๓ วิธีการประเมินผล   - พฤติกรรมการเข้าเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตที่ให้ และตรงเวลา   - มีการอ้างอิงเอกสารที่ได้นำมาทำรายงาน อย่างถูกต้องและเหมาะสม   - ประเมินผลการนำเสนอรายงานที่มอบหมาย   - ประเมินผลการสอบ และการฝึกปฏิบัติกรรมฐาน
๒. ความรู้
๒.๑ ความรู้ที่ต้องได้รับ   มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติกรรมฐาน (สมถกรรมฐาน ,วิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น) สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
๒.๒ วิธีการสอน   บรรยาย อภิปราย การฝึกปฏิบัติ การนำเสนอรายงาน การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายให้ค้นคว้าหาบทความ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาสรุปและนำเสนอ การศึกษาโดยใช้ปัญหา และโครงงาน Problem base learning and Student Center เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
๒.๓ วิธีการประเมินผล   - ทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการและทฤษฎี   - นำเสนอสรุปการอ่านจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง   - วิเคราะห์กรณีศึกษา
๓ ทักษะทางปัญญา
๓.๑ ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา   พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์
๓.๒ วิธีการสอน   - มอบหมายให้ค้นคว้าข้อมูลแล้วนำเสนอผลการศึกษา   - อภิปรายกลุ่ม   - วิเคราะห์กรณีศึกษา   - การสะท้อนแนวคิดจากการประพฤติ
๓.๓ วิธีการประเมินผล   - สอบกลางภาคและปลายภาค โดยเน้นข้อสอบที่มีการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือวิเคราะห์แนวคิดหลักกรรมที่เกี่ยวกับสันติภาพ   - การนำเสนอการวิเคราะห์กรณีศึกษา

๔. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
๔.๑ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา   - พัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน   - พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานเป็นทีม   - พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ครบถ้วนตามกำหนดเวลา
๔.๒ วิธีการสอน   - จัดกิจกรรมกลุ่มในการวิเคราะห์กรณีศึกษา   - มอบหมายงานรายกลุ่ม และรายบุคคล   - การนำเสนอรายงาน
๔.๓ วิธีการประเมินผล   - ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด   - รายงานที่นำเสนอ / พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม   - รายงานการศึกษาด้วยตนเอง (รายงานสรุปรวมยอดความรู้)
๕. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ   ๕.๑ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา   - พัฒนาทักษะในการสื่อสารทั้งการพูด การฟัง การเขียน โดยการทำรายงาน และนำเสนอในชั้นเรียน   - พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา   - พัฒนาทักษะในการสืบค้น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อทำรายงาน   - ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร เช่น การส่งงานทางอีเมล   - ทักษะในการนำเสนอรายงานโดยใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม   ๕.๒ วิธีการสอน   - อภิปราย   - มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จาก website สื่อการสอน e-learning และทำรายงาน โดยเน้นการนำมาจากแหล่งอ้างอิง ที่มาของข้อมูลที่นำเสนอ   - นำเสนอโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสม   ๕.๓ วิธีการประเมินผล   - การจัดทำรายงาน และนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยี   - การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและวิธีการอภิปราย   - รายงาน

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๑	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรม ต่าง ๆ ในปัจจุบัน	๓	บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ นั่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๒	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรม สำนักปฏิบัติธรรม สวนโมกข์ท่าหนพุทธาสภิกขุจังหวัด สุราษฎร์ธานี		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ นั่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๓	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรม ต่าง ๆ ในปัจจุบัน สวนโมกข์ท่าหนพุทธาสภิกขุจังหวัด สุราษฎร์ธานี		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ นั่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๔	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรม สำนักปฏิบัติธรรมวัดปากน้ำภาษี เจริญ หลวงพ่อสด กรุงเทพฯ		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ นั่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๕	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรม สำนักปฏิบัติธรรมวัดปากน้ำภาษี เจริญ หลวงพ่อสด กรุงเทพฯ	๓	บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ นั่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๖	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติ ธรรมหนองป่าพง จ.อุบลราชธานี พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท)		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ นั่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๗	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติ ธรรมหนองป่าพง จ.อุบลราชธานี พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภทฺโท)		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๘	สอบกลางภาค	๓		
๙	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของ สำนักปฏิบัติธรรมวัดมหาธาตุยุวราช รังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานคร พระธรรมธีรราช มหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ์)		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๑๐	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของ สำนักปฏิบัติธรรมวัดมหาธาตุยุวราช รังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานคร พระธรรมธีรราช มหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ์)		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๑๑	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของ สำนักปฏิบัติธรรมวัดมหาธาตุยุวราช รังสฤษฎ์ กรุงเทพมหานคร พระธรรมธีรราช มหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ์)		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๑๒	บทที่ ๑ ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานของ สำนักปฏิบัติธรรมวัดอัมพวัน จังหวัด สิงห์บุรี หลวงพ่อจรัส		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๑๓	บทที่ ๒ วิธีแก้สภาวะธรรม		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๑๔	บทที่ ๒ วิธีแก้สมการธรรมดา	๓	บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิบัติสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๑๕	บทที่ ๒ วิธีแก้สมการธรรมดา		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิบัติสนากรรมฐาน โดยการเดินจงกรม ๑ -๖ ระยะ หนึ่งกำหนด ๑- ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์	
๑๖	สอบปลายภาค	๓		

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	ผลการ เรียนรู้	วิธีการประเมิน	ลำดับที่ ประเมิน	สัดส่วนของการ ประเมินผล
๑	๑.๑,๑.๖, ๑.๗, ๒.๑, ๒.๔-๒.๖, ๓.๒	ทดสอบย่อยครั้งที่ ๑ สอบกลางภาค ทดสอบย่อยครั้งที่ ๒ สอบปลายภาค	๔	๑๐%
			๘	๒๕ %
			๑๒	๑๐%
			๑๖	๒๕ %
๒	๑.๑,๑.๖, ๑.๗, ๒.๑, ๒.๔-๒.๖, ๓.๒ ๔.๑- ๔.๖,๓-๕.๔	วิเคราะห์กรณีศึกษา ค้นคว้า การนำเสนอ รายงาน การทำงานกลุ่มและผลงาน การอ่านและสรุปบทความ การส่งงานตามที่มอบหมาย	ตลอดภาค การศึกษา	๒๐ %
๓	๑.๑- ๑.๗, ๓.๑	การเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วม อภิปราย เสนอความคิดเห็นใน ชั้นเรียน	ตลอดภาค การศึกษา	๑๐%

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑. เอกสารและตำราหลัก

การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. เล่มที่ ๑๐, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๑.

_____ . พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. เล่มที่ ๑๒, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๑.

_____ . ประมวลการสอนวิชาประวัติพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๔.

ชา สุภทฺโท,หลวงพ่. นอกเหนือเหตุผล. อุบลราชธานี : วัดบึงหวาย, ๒๕๒๔.

ภัททันตะ อาสภเถระ, พระ. วิปัสสนาที่ปณีฎีกา. กรุงเทพฯ : ไพศาลวิทยา, ๒๕๑๘.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ . อรรถกถาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย(ไซดก ญาณสิทธิ์), พระ. หลักปฏิบัติ สมณะ-วิปัสสนากรรมฐาน, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๒.

ธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย(ไซดก ญาณสิทธิ์), พระ. อุดมวิชา. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร., ๒๕๓๑.

_____ . วิปัสสนากรรมฐานภาคสอง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๒.

ชนิด อยู่โพธิ์. สติปัญญาสำหรับทุกคน, กรุงเทพฯ : ศิวพรการพิมพ์, ๒๕๑๘.

ประวัติและผลงานพุทธทาสภิกขุ, กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

ราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), พระ. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรินต์ติ้งเฮาส์ , ๒๕๒๕.

_____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), พระ. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

เทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต), พระ. ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก , ๒๕๓๒.

ราชวิสุทธิโสภณ(วิลาส ญาณวโร) ป.ธ.๙.พระ. วิมุตติรัตนมาลี, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม,๒๕๓๙.

ศรีวิสุทธิกวี, พระ. การบริหารจัดการ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

สมภาร สมภาโร, พระ. ธรรมะภาคปฏิบัติ , กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก, ๒๕๔๗.

อินทวังสะเถระ, พระ. ปุจฉาวิสัชนา มหาสติปัญญาสูตร, กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด,๒๕๔๕.

พุทธทาสภิกขุ. อานาปานสติภาวนา. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร, ๒๕๓๕.

อุปลมณี, วัดหนองป่าพง, อุบลราชธานี : ๒๕๓๕

Mahsi Sayadaw, **Satipatthana Vipassana Meditation**, Rangon, DEPT OF Religions Affair, ๑๙๗๙.

Nyaponika, **The Heart of Buddhist Meditation**, Kandy, B.P.S.๑๙๘๗.

U.Pandita, **In This Veny Life**, Kandy, B.P.S., ๑๙๘๒

สมภาร สมภาโร, พระ. ธรรมะภาคปฏิบัติ , กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๔๗.

อินทวังสะเถระ, พระ. ปุจฉาวิสัชนา มหาสติปัฏฐานสูตร, กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด,

Mahsi Sayadaw, **Satipatthana Vipassana Meditation**, Rangon, DEPT OF Religions Affair, ๑๙๗๙.

Nyaponika, **The Heart of Buddhist Meditation**, Kandy, B.P.S.๑๙๘๗.

U.Pandita, **In This Veny Life**, Kandy, B.P.S., ๑๙๘๒

๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

เอกสารประกอบการสอน วิชาธรรมะภาคปฏิบัติ ผศ.พระสมภาร สมภาโร(ทวีรัตน์)รวบรวมและเรียบเรียง

๓. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

ไม่มี

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยนักศึกษา ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากนักศึกษาได้ดังนี้

- การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน
- แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา
- ข้อเสนอแนะผ่านเว็บบอร์ด ที่อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำเป็นช่องทางการสื่อสารกับนักศึกษา

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- การสังเกตการณ์สอนของผู้ร่วมทีมการสอน
- ผลการสอบ
- การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
- การวิจัยในและนอกชั้นเรียน

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จาก การสอบถามนักศึกษา หรือการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษา รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษาโดยอาจารย์อื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร
- มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

- ปรับปรุงรายวิชาทุก ๓ ปีหรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ ๔
- เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นักศึกษามีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์หรือแนวคิดใหม่ๆ